

РОЗДІЛ І

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

МОДЕЛЬ ОПТИМАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УЧБОВИХ ЗАНЯТЬ У ШКОЛІ «ПОВНОГО ДНЯ» НА ОСНОВІ СИСТЕМНОЇ ПОБУДОВИ ВЕЛИКИХ І МАЛИХ ФОРМ ЗАНЯТЬ

Кириленко Олександр, Сирота Ігор

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

***Анотація.** Автор статті констатує, що сьогодні однією з перспективних моделей визнається робота школи «повного дня», де учбовий процес денного перебування учнів поєднується з системою заходів позаурочного характеру. Дане ствердження визначило проблему дослідження, яка полягає в науковому обґрунтуванні і розробці педагогічних технологій, організаційно-методичних умов, що дозволяють реалізувати безперервність процесу фізичного виховання в школі «повного дня» на основі системної побудови великих і малих форм занять і використовувати наявний розвиваючий педагогічний потенціал учбових закладів «повного дня» з найбільшою віддачею.*

***Ключові слова:** оптимальна організація навчального процесу, школа «повного дня», великі і малі форми занять, розвиваючий педагогічний потенціал, школярі.*

Постановка проблеми. В даний час у вітчизняній системі освіти здійснюється пошук нових моделей організації учбового процесу в загальноосвітніх школах. Однією з перспективних моделей визнається робота школи «повного дня», де учбовий процес денного перебування учнів поєднується з системою заходів позаурочного характеру. Педагогічний і освітній ресурс подібних учбових закладів дозволяє вирішувати цілі самостійного вибору, самовизначення учнів, особового та індивідуального розвитку відповідно до віку школярів, їх інтересів і специфіки освітньої установи. Режим роботи освітніх установ школи «повного дня» передбачає інтеграцію основного і додаткового компонентів учбової діяльності в єдину цілісну систему навчання і підготовки, об'єднання в один функціональний комплекс освітніх, розвиваючих, виховних і оздоровчих процесів, представляє можливості для збільшення динамічного компоненту в структурі зайнятості школярів, активного впровадження позаурочних форм фізичного виховання, сприяє об'єднанню зусиль школи, суспільства і сім'ї для реалізації всестороннього розвитку школярів, зміцнення здоров'я, виховання фізичної культури особи і формування здорового стилю життя. Разом з тим, такий могутній освітній потенціал школи «повного дня» ще не повною мірою враховується педагогами фізичного виховання, діти мало включені у фізкультурно-спортивну діяльність, активний процес більшою мірою декларується, ніж реалізується [1, с.8-11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Школа навчання «повного дня» повинна стати організуючим потенціалом для реального впровадження різноманітних форм занять фізичними вправами в практику учбової діяльності, об'єднати в цілісну освітню систему фізкультурно-оздоровчі і спортивні заходи, заходи рекреаційного характеру. В її учбовому процесі з найбільшою повнотою можуть бути реалізовані можливості безперервного фізичного виховання на основі системного чергування великих і малих форм занять фізичною культурою і спортом.

Разом з тим модель школи «повного дня» висуває вищі вимоги до функціональної підготовленості і стану здоров'я школярів через підвищену розумову напруженість занять, вимагає відповідного методичного супроводу фізкультурно-спортивних занять, розробки рекомендацій здоров'ярозвиваючої спрямованості в роботі освітньої установи. Відзначимо, що в масовій педагогічній практиці школи «повного дня», на наш погляд, можливості фізкультурно-оздоровчого середовища використовуються недостатньо. Часто вони обмежені вимогами інваріантної частини освітнього стандарту основної загальної освіти і діяльністю ряду спортивних секцій, орієнтованих на роботу з достатньо обмеженим колом учнів. Поява даної моделі актуалізує проблему оптимізації учбової діяльності, оскільки учбовий процес в режимі школи «повного дня» пов'язаний з освоєнням програм підвищеної складності, де істотно збільшений об'єм учбового навантаження і денних учбових завдань; останнє вимагає розробки оптимальних рухових режимів школярів відповідно до організаційних можливостей і об'єктивних умов функціонування школи «повного дня», перерозподіл об'єму годин денної зайнятості на фізкультурно-спортивні заходи, контроль реалізації програм рухової підготовки. Раціональний підбір форм фізичного виховання в роботі школи «повного дня» дозволить не лише успішно вирішувати завдання профілактики здоров'я і підвищення фізичних кондицій школярів, але й прищепити інтерес до занять фізичними і спортивними вправами, доцільно «працювати» зі своїм тілом, виходячи з індивідуальних особливостей фізичного розвитку, медичних показань і власних особово-значущих інтересів [5, с.56-58].

Таким чином, склалася явна суперечність між реальними можливостями школи «повного дня» задовольняти потреби учнів у фізкультурно-руховій активності, попереджати засобами фізичної культури і спорту розумову перевтому школярів, профілактично знижувати підвищену інтенсивність учбово-освітнього процесу і недостатньою розробленістю організаційно-педагогічних умов та технологій надання подібних освітньо-виховних і фізкультурно-рекреативних послуг школярам. Приділяючи величезну увагу проблемі підвищення ефективності школи, її розвиваючому потенціалу в умовах наростаючої конкуренції з боку телебачення, інтернет-комунікацій, ЗМІ, інших соціальних інститутів, сучасна парадигма освіти вимагає теоретичного підкріплення, практичної

розробки і впровадження нових технологій і науково-практичних рекомендацій з боку учених, методистів, організаційних і управлінських працівників, що апробовують різні стратегічні і тактичні моделі навчання і виховання школярів у різноманітних типах установ «повного дня» (авторських школах, освітніх гімназіях, школах-комплексах, центрах дитячого дозвілля, здравницях, літніх таборах і т.п.). Дана суперечність визначила проблему дослідження, яка полягає в науковому обґрунтуванні і розробці педагогічних технологій, організаційно-методичних умов, що дозволяють реалізувати безперервність процесу фізичного виховання в школі «повного дня» на основі системної побудови великих і малих форм занять і використовувати наявний розвиваючий педагогічний потенціал учбових закладів «повного дня» з найбільшою віддачею [2, с.40].

Мета статті – окреслити модель оптимальної організації учбових занять, заходів фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової спрямованості з перманентною безперервністю в школі «повного дня» на основі системної побудови великих і малих форм занять.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передбачалося, що збільшення параметрів рухового режиму у школярів 5-6-х класів до гігієнічно обґрунтованих норм денної активності і виявлення функціонального впливу різних форм фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових занять на основі обліку поточного ефекту фізичних вправ, визначення функціональної кваліметрії видів рухів, сумарної фізичної зайнятості в добовому, тижневому, триместровому, річному циклі навчання, побудова на цій основі оптимальної програми рухової активності у фізичному вихованні учнів школи «повного дня» забезпечить збереження і зміцнення здоров'я школярів, гармонізацію фізичного розвитку, підвищення фізичної підготовленості школярів, сприятиме кращій розумовій і фізичній працездатності дітей даного віку [3, с.50-53].

У національній Доктрині розвитку освіти і у Регіональній програмі розвитку освіти як ведучі виділяються завдання збереження здоров'я, оптимізації учбового процесу, розробці здоров'язберігаючих технологій навчання і формування цінностей здоров'я і здорового способу життя.

У так званих школах «нового типу» (ліцеях, гімназіях, школах-центрах і т.п.) в порівнянні з масовими школами, організація шкільного навчання традиційно орієнтована на отримання великої кількості інформації і ґрунтовні теоретичні знання в області різних наук, постійна інтенсифікація учбового процесу у поєднанні з несприятливими гігієнічними умовами навчання (неприспособлені приміщення, учбові заняття в другу зміну, висока наповнюваність класів, масова відсутність спортзалів і т.п.) викликала необхідність в аналізі режимів рухової активності в освітній установі [4, с.43-49].

Застосовуючи запропоновані і розроблені режими рухової активності для тих, що навчаються у 5-6 класах у школі «повного дня», необхідно враховувати наступні особливості:

1. У дослідженні, представлена оригінальна технологія фізкультурно-оздоровчої спрямованості з використанням раціонального рухового режиму на основі поєднання великих і малих форм занять, призначена в першу чергу для учнів 5-6 класів, яка позитивно впливає на рівень фізичного розвитку, фізичної підготовленості школярів основної групи здоров'я [6, с.201-203].

2. Розроблена програма модульної побудови великих і малих форм занять у режимі дня і учбового тижня, дозволяє навіть не фахівцям в області фізичної культури, організувати руховий режим в освітній установі.

3. Рекомендуємо використовувати для отримання об'єктивних показників про рівень фізичної і функціональної підготовленості систему тестів.

4. Фізична працездатність, оптимальний приріст показників фізичної підготовленості, розвиток фізичних якостей, відбуватиметься тоді, коли в режим учбового дня будуть включені різноманітні форми фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи такі як (фізкультурні хвилинки і фізкультурні паузи на уроках природничого і математичного циклу, динамічні зміни на подовжених перервах між заняттями, «спортивна година» і «година здоров'я» у другій половині дня, розвинена мережа секцій в рамках додаткової освіти) [7, с.102-105].

5. У нашому дослідженні експериментально доведено, що оптимальним вважатиметься, руховий режим в об'ємі 12-14 годин і більшу в 5-ти денний учбовий тиждень, включаючи додаткові заняття у вихідні дні.

Висновки. Таким чином, розроблена методологія і методика управління руховою активністю на підставі системної побудови великих і малих форм занять, є досить актуальною і перспективною для формування здоров'язберігаючого середовища освітньої установи «нового типу», до якого, безумовно, відносяться школи «повного дня». Проведене педагогічне дослідження дозволяє зрозуміти, що необхідно робити в створенні умов для безперервності процесу фізичного виховання і регулювання рухової активності школярів що навчаються в 5-6 класах.

Список використаних джерел:

1. Абрамова Е. М. Социализация учащихся через внеурочные формы физкультурно-оздоровительной деятельности / Е. Абрамова // Здоровье – в школы! : сб. статей по материалам III Международного конгресса учителей физической культуры. – Петрозаводск: изд-во КГПА, 2012. – С. 8–11.

2. Баканов И. М. Физическая работоспособность учащихся 1-2-х классов школ полного дня с разным режимом двигательной активности / И. Баканов // Вопросы современной педиатрии. – 2006. – № 8. – С. 40.

3. Бальсевич В. К. Теория и технология спортивно ориентированного физического воспитания в массовой общеобразовательной школе / В. Бальсевич, Л. Лубышева // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2005. – №5. – С. 50–53.

4. Баранов Ю. Ю. Моделируем внеурочную деятельность обучающихся : метод. рекомендации: пособие для учителей общеобразовательных организаций / Ю. Баранов, А. Кисляков, М. Солодков. – М. : Просвещение, 2013. – 96 с.

5. Губа В. П. Школа полного дня – веление времени / В. Губа, А. Самойлов // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2006. – №6. – С. 56–58.

6. Кудинова Г. А. О формировании готовности к оздоровительной деятельности учащихся на уроках физической культуры и во внеурочное время / Г. Кудинова, Е. Кудинов // Современное состояние и тенденции развития физической культуры и спорта : материалы Всерос. заоч. науч.-практ. конф. (10 октября, 2014 г., Белгород). – Белгород : ИД «Белгород» НИУ «БелГУ», 2014. – С. 201–203.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР

Новік Сергій

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Новік Тетяна

Полтавська гімназія № 6

***Анотація.** У статті проаналізовано сучасні тенденції та провідні принципи застосування рухливих ігор у різновікових групах школярів. Визначено оптимальні фактори поєднання принципів та напрямів їх реалізації у загальноосвітній школі на уроках фізичної культури та в позаурочній роботі.*

***Ключові слова:** рухливі ігри, педагогічний принцип, диференціація та індивідуалізація навчання.*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Навчання у школі має бути особистісно і соціально відповідним, психологічно комфортним, без психічного перенавантаження, не шкодити здоров'ю, забезпечувати оптимальну динаміку працездатності, добре самопочуття суб'єктів навчально-виховного процесу. Розумно організована рухлива гра задовольняє потреби дитини у русі і створює оптимальні умови для формування особистості, дозволяє цілеспрямовано впливати на розвиток усіх основних функцій організму в залежності від фізичних можливостей гравців.

Концептуальною основою підготовки є принцип диференціації навчання і виховання, який передбачає врахування освітніх потреб, можливостей і пізнавальних інтересів школярів та забезпечує як роботу з обдарованими, фізично підготовленими, так і слабкими дітьми. Диференційований підхід у навчанні рухливих ігор передбачає врахування вікових особливостей учнів, головних ліній їхнього розвитку (фізіологічного, фізичного, соціально-морального, пізнавального, креативного) та освітніх пріоритетних завдань, які зазначає навчальна програма з фізичного виховання. Це дозволяє максимально реалізувати здібності і можливості дітей різного віку, здійснювати індивідуальний підхід відповідно до потенціалу учнів, тим самим покращуючи їх фізичний й інтелектуальний розвиток та запобігати їх неспішності і нетренованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми. Уявлення про сучасний етап розгляду ігрової проблематики дають праці М. Алейнікова,